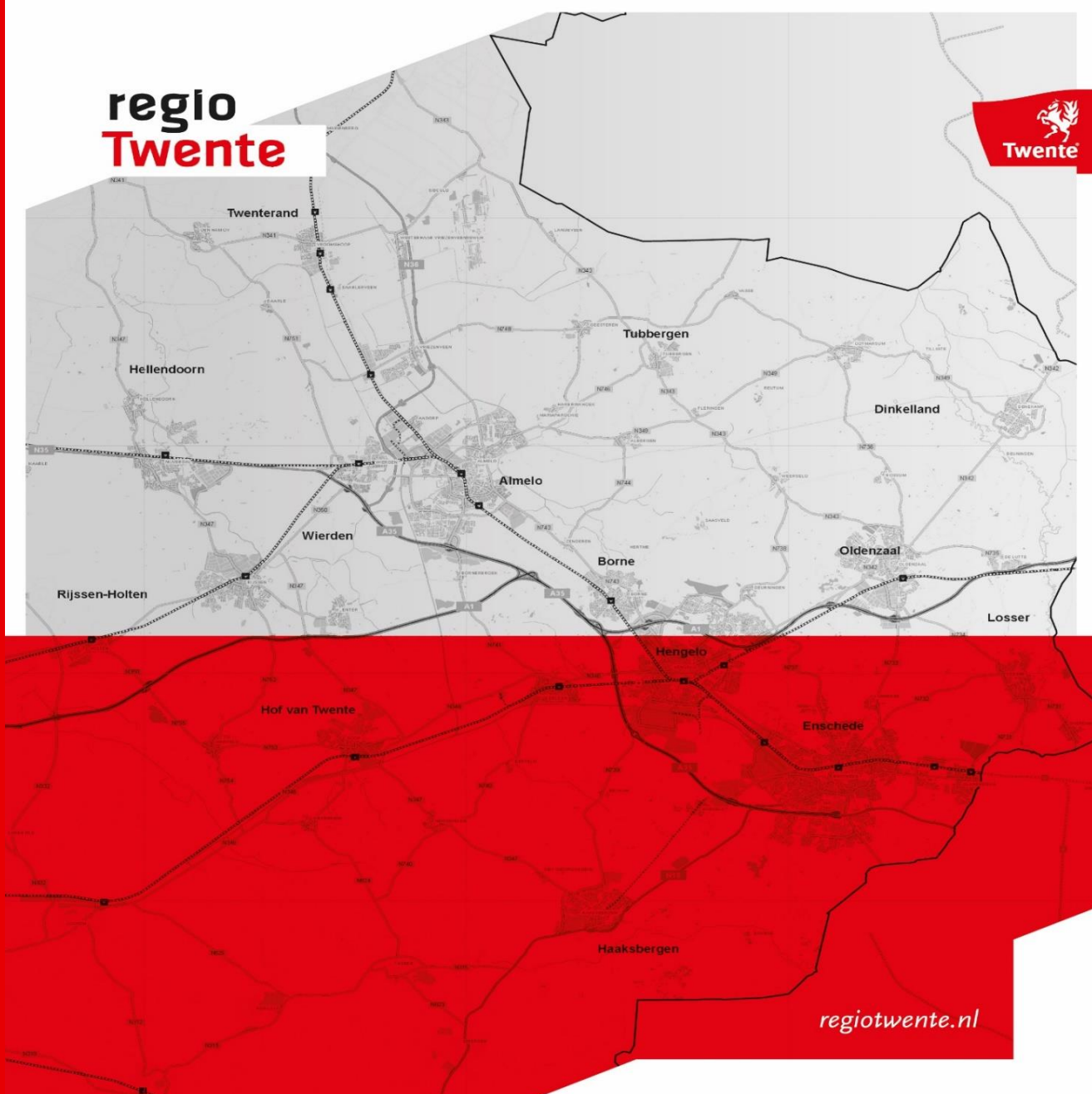

Controleprotocol voor de Accountantscontrole Regio Twente

Regio Twente
Nijverheidsstraat 30
7511 JM Enschede

Postadres: Postbus 1400 tel: 053 - 4876543 <http://www.regiotwente.nl>
7500 BK Enschede fax: 053 - 4876999 e-mail: info@regiotwente.nl

Titel: Controleprotocol voor de accountantscontrole Regio Twente			
Versie: definitief	Geldig vanaf: 01-01-16	Vastgesteld op: 30-09-15	door: regioraad
Documenteigenaar: Qasim Bajwa	Evaluatiedatum:	Pagina 1 van 14	

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Algemene uitgangspunten.....	5
1. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties.....	6
2. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing	6
3. Geen goedkeurende verklaring, en dan?.....	7
3.1 Maatregelen om de rechtmatigheid (in de toekomst) te verbeteren	7
3.2 Indemniteitsbesluiten	7
3.3 Goedkeuren van de jaarrekening.....	8
3.4 Gedragslijn rechtmatigheid bij Regio Twente	8
4. Rechtmatigheidscriteria.....	8
4.1 Het begrotingscriterium	9
4.1.1 Gedragslijn Regio Twente	9
4.2 Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	10
4.3 Het voorwaardencriterium	10
5. Rechtmatig i.v.m. niet financiële handelingen en beslissingen.....	10
5.1 Gedragslijn Regio Twente.....	10
5.2 Bevestiging bij de jaarrekening	10
Bijlage 1 Communicatie en periodiek overleg en rapportage.....	12
Bijlage 2 Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole Regio Twente	14

Inleiding

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties voor de jaarrekening van Regio Twente. Dit protocol wordt zo nodig herzien en opnieuw ter vaststelling aan de regioraad aangeboden.

Object van de controle is de jaarrekening en daarmee tevens het financieel beheer over het controlejaar zoals uitgeoefend door of namens het dagelijks bestuur en de bestuurscommissies van Regio Twente.

De gemeentewet (GW) art. 213 schrijft voor dat de regioraad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel. 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring alsmede het uitbrengen van een verslag van bevindingen. In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant geeft de regioraad nadere aanwijzingen voor te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties. De accountant mag verwachten dat Regio Twente inzichtelijk maakt welke wet- en regelgeving van toepassing is.

Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek overleg plaats tussen de accountant en een bestuurlijke en ambtelijke afvaardiging van Regio Twente. In bijlage 1 zijn de overleg- en rapportagemomenten van de accountant uiteengezet.

Algemene uitgangspunten

Zoals in art. 213 GW is voorgeschreven is de accountantscontrole op de jaarrekening gericht op het afgeven van een oordeel over:

- a. de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- b. het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder de interne verordeningen van Regio Twente (zie bijlage 2);
- c. de inrichting van het financiële beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- d. het in overeenstemming zijn van de door het dagelijks bestuur en de bestuurscommissies van Regio Twente opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet;
- e. de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels, die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden opgesteld op grond van art. 213, lid 6 GW (Besluit accountantscontrole decentrale overheden alsmede de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden. Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (BADO) dat in de jaarrekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder verordeningen en regelingen van de regioraad en regio raadsbesluiten”.

1. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en deelwaarnemingen en extrapolaties. De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelvorming voor de gebruiker kan worden beïnvloed. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven accountantsverklaring. Naast de goedkeuringstoleranties wordt de rapporteringstolerantie onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd: *De rapporteringstolerantie is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen.*

In het onderstaande tabel zijn de goedkeuringstolerantie en rapporteringstolerantie opgenomen zoals deze door Regio Twente worden gehanteerd.

Goedkeuringstolerantie	Strekking accountantsverklaring			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1% <3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

De rapporteringstolerantie spitst zich toe op die elementen die de regioraad in de rapportage van de accountant terug wil zien, zonder dat dit de accountantsverklaring beïnvloedt. Deze elementen kunnen, indien ze niet adequaat worden afgehandeld, in de toekomst wellicht leiden tot een afkeurende verklaring. Wij achten het daarom van belang dat de accountant rapporteert over fouten indien deze groter zijn dan € 100.000,-.

2. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing

De accountantscontrole op rechtmatigheid is limitatief gericht op:

- de naleving van wettelijke kaders, zoals die in het normenkader van dit protocol is opgenomen (bijlage 2). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen en transacties betreffen.
- de naleving van de begroting;
- besluiten en verordeningen van het dagelijks bestuur respectievelijk de bestuurscommissies wanneer deze een noodzakelijke uitwerking zijn van rijkswetgeving of uitwerking van de door de regioraad vastgestelde regelgeving. Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen en transacties betreffen.

Zaken als mandaten en volmachten, benodigde medeparafen of ondertekeningen en dergelijke zullen over het algemeen in een besluit van het dagelijks bestuur zijn geregeld. Dit soort besluiten dienen bij de controle van de rechtmatigheid te worden betrokken. In principe kan het dagelijks bestuur besluiten om handelingen, die in afwijking van zijn eigen besluiten zijn verricht, achteraf te bekrachtigen. Een orgaan dat bevoegd is te besluiten kan immers ook zijn besluiten herzien. Afwijkingen van besluiten van het dagelijks bestuur kunnen echter zodanig in strijd zijn met de kaders die de regioraad heeft gesteld, of anderszins zodanig inbreuk maken op een ordelijk en controleerbaar beheer, dat het dagelijks bestuur daarvoor verantwoording aan de regioraad moet afleggen (actieve informatieplicht).

3. Geen goedkeurende verklaring, en dan?

Hoewel de accountant over de jaarrekeningen tot dusverre een goedkeurende verklaring inzake rechtmatigheid heeft afgegeven, kan zich in de toekomst een situatie voordoen waarin strijdigheid ontstaat met enige regelgeving. Het is in dat geval uiterst belangrijk dat de accountant in zijn verslag duidelijk aangeeft waarom in dat geval geen algehele goedkeuring kan worden afgegeven. De regioraad moet immers wel weten of de eventuele financiële gevolgen van een kennelijk onrechtmatig financieel beheer juist en volledig (en dus getrouw) in de verantwoording zijn opgenomen. Consequentie is dat de regioraad zal worden gevraagd om een jaarrekening vast te stellen die qua verantwoording weliswaar getrouw is, maar waarbij aan het achterliggende financieel beheer kennelijk nogal wat mankeert.

Geconstateerde strijdigheid kan door de regioraad worden opgeheven door:

- het nemen van maatregelen om de rechtmatigheid (in de toekomst) te verbeteren,
- het nemen van een indemniteitsbesluit
- het goedkeuren van de jaarrekening.

3.1 Maatregelen om de rechtmatigheid (in de toekomst) te verbeteren

De mogelijkheden die de regioraad en het dagelijks bestuur hebben om onrechtmatigheden recht te zetten of voor de toekomst te vermijden hangen af van de aard van de onrechtmatigheid. Europese regels en regelgeving van het rijk en de provincie zijn voor Regio Twente een gegeven. Als er financiële beheershandelingen zijn verricht die in strijd zijn met deze regelgeving, dient te worden onderzocht of het mogelijk is om deze onrechtmatigheid alsnog recht te zetten. Meestal zal herstel niet meer mogelijk zijn. De jaarrekening verantwoordt immers over handelingen die al hebben plaatsgevonden. In dergelijke gevallen is het vooral van belang dat duidelijk wordt wat de oorzaak van het onrechtmatig handelen is geweest en dat maatregelen worden genomen die een herhaling in de toekomst worden voorkomen.

Als er gehandeld is in strijd met de eigen interne regels, zijn er meerde opties. Ook dan zal het zelden mogelijk zijn om de handeling achteraf alsnog in overeenstemming te brengen met de regels. Wel kan de onrechtmatige handeling alsnog worden geaccordeerd, als er bijvoorbeeld een bevredigende uitleg over bijzondere omstandigheden is gegeven (hardheidsclausule achteraf). De regioraad heeft ook de mogelijkheid, als regelgever, om de regels in overeenstemming te brengen met de handeling. Het zal geen aanbeveling verdienen om dit met terugwerkende kracht te doen. Het zal echter zeker nuttig zijn om eigen regels, die slecht gevolgd blijken te worden, tegen het licht te houden. Indien de conclusie is dat de regel goed is maar de naleving slecht, dan zal, net als voor de hogere wetgeving, moeten worden nagegaan waaraan het te wijten is waarom de regels niet worden nageleefd.

3.2 Indemniteitsbesluiten

Als de regioraad tot het oordeel komt dat uitgaven niet rechtmatig tot stand zijn gekomen stelt zij het dagelijks bestuur hiervan op de hoogte. Het dagelijks bestuur dient dan binnen twee maanden een indemniteitsbesluit voor te leggen. De regioraad moet over het indemniteitsbesluit besluiten alvorens de rekening vast te stellen. Indemniteit betekent: bekrachtiging achteraf van een handeling waartoe men niet gemachtigd was. Door de bekrachtiging wordt de onrechtmatigheid als het ware achteraf opgeheven. Zo letterlijk is dit echter niet altijd nodig en ook niet altijd mogelijk. Een indemniteitsbesluit is:

1. enerzijds niet altijd in staat om een onrechtmatigheid op te heffen.
2. anderzijds niet vereist om een onrechtmatigheid op te heffen,

ad 1. Wanneer uitgaven zijn gedaan in strijd met hogere wetgeving is de regioraad niet bevoegd om de onrechtmatigheid op te heffen. Een handeling in strijd met hogere wet- en regelgeving kan door een besluit van de regioraad immers niet achteraf gewettigd worden. In dit geval wordt het dagelijks bestuur gedechargeerd zonder dat de onrechtmatigheid is opgeheven. Het dagelijks bestuur kan eigener beweging een analyse geven van de onrechtmatigheid en een voorstel doen hoe hiermee in de toekomst om te gaan. Als de regioraad hiermee de kwestie voldoende behandeld vindt zal zij de rekening vaststellen. Als het dagelijks bestuur geen voorstel doet dat naar het oordeel van de regioraad voldoende zekerheid biedt dat het probleem wordt opgelost, dan is het mogelijk dat de regioraad een indemniteitsbesluit wil.

3.3 Goedkeuren van de jaarrekening

ad 2. De regioraad beslist zelf wanneer een indenniteitsbesluit nodig is. Een indenniteitsbesluit is niet vereist om een onrechtmatigheid op te heffen. Veel onrechtmatigheden worden “gewoonweg” opgeheven door het vaststellen van de jaarrekening. Het is aan de regioraad te beslissen of een indenniteitsprocedure wordt gestart. Het oordeel van de accountant zal daarbij een belangrijk hulpmiddel zijn, maar het is niet de accountant die beslist of een indenniteitsprocedure wordt gestart. Het is dus mogelijk dat een post, gegeven het oordeel van de accountant, objectief gezien onrechtmatig is, maar dat de regioraad daarover niet het politieke oordeel van onrechtmatigheid velt. Enige voorbeelden van omstandigheden waarbij zich dat kan voordoen:

Begrotingsonrechtmatigheid:

Er zijn uitgaven gedaan waarmee de begrotingsposten worden overschreden. De regioraad kan door het vaststellen van de jaarrekening de verschillen bekrachtigen. Een indenniteitsbesluit is hiervoor niet nodig. De regioraad kan er wel voor kiezen om een indenniteitsbesluit te laten nemen, bijvoorbeeld als men de afwijking ten opzichte van de begroting dusdanig ernstig vindt, dat er een afzonderlijk debat aan gewijd moet worden.

Handelingen in strijd met eigen regelgeving of regioraadbesluiten:

Het dagelijks bestuur zal reageren op de verklaring en het verslag van de accountant. Dat zal onder meer inhouden dat het dagelijks bestuur aangeeft op welke wijze de onrechtmatigheden die de accountant signaleert, zullen worden opgelost. Als de regioraad zich daarin kan vinden dan kan zij door het aannemen van de rekening daarmee instemmen. Een indenniteitsbesluit is dan niet nodig.

3.4 Gedragelijk rechtmatigheid bij Regio Twente

Binnen Regio Twente wordt de volgende gedragslijn gehanteerd:

- a. als de financiële gevolgen van een tekortkoming tijdig (voor datum afgifte van de accountantsverklaring) zijn hersteld, is er geen sprake van een onrechtmatigheid.
- b. de regioraad heeft de bevoegdheid om voor de datum van afgifte van de accountantsverklaring van het controlejaar, een intern of door de extern accountant, tijdens zijn interim-controle, geconstateerde onrechtmatigheid alsnog te legaliseren. Regelgeving van hogere orde (externe wet- en regelgeving) kan door de regioraad niet buiten werking worden gesteld.
- c. de regioraad heeft de mogelijkheid om handelingen die in strijd zijn met de eigen interne regelgeving, middels een afzonderlijk regioraadbesluit, alsnog goed te keuren.
- d. de regioraad heeft de mogelijkheid om, middels vaststelling van de jaarrekening begrotingsoverschrijdingen alsnog, na afloop van het jaar, goed te keuren. De vraag of en welke begrotingsoverschrijdingen als onrechtmatig moeten worden aangemerkt, wordt in paragraaf 4.1.1. beantwoord.

4. Rechtmatigheidscriteria

In het kader van rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik en oneigenlijk gebruikcriterium, het calculatiecriterium, het valuteringscriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium. In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteed moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

- a. het begrotingscriterium;
- b. het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O criterium);
- c. het voorwaarden criterium.

4.1 Het begrotingscriterium

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is -voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft- mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de regio raad zoals geregeld in de Gemeentewet.

4.1.1 Gedraglijn Regio Twente

De begroting van Regio Twente bestaat uit programma's die vervolgens in verschillende producten uiteenvallen. Gedurende het jaar worden de uitgaven en inkomsten van het gehele programma functioneel (per kosten- en opbrengstesoort) gevolgd. Indien blijkt dat de netto-lasten van een (of meerdere) programma(s) (dreigen te) worden overschreden, vindt er een begrotingswijziging plaats.

Als tijdens de accountantscontrole blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in een programma hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is, voor zover er sprake is van een programma-overschrijding, mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de regio raad. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre deze overschrijding past binnen het door de regio raad geformuleerde beleid. Het bepalen of een overschrijding al dan niet verwijtbaar is, is voorbehouden aan de regio raad.

Op de volgende wijze wordt omgegaan met programmaoverschrijdingen:

1. Kostenoverschrijdingen (per programma) die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten. Dergelijke overschrijdingen worden bij Regio Twente als **rechtmatig** aangemerkt.
2. Kostenoverschrijdingen (per programma) die passen binnen het bestaande beleid, maar die niet tijdig konden worden gesignaleerd.

Bijvoorbeeld:

- Vorderingen die niet geïnd kunnen worden
- Uitbraak van epidemieën en rampen waarop Regio Twente moet reageren
- Aanspraken op verstrekte garanties

Vaak blijken dergelijke zaken pas bij het opmaken van de jaarrekening. Deze overschrijdingen worden binnen Regio Twente als **rechtmatig** aangemerkt.

3. Kostenoverschrijdingen (per programma) die passen binnen het bestaande beleid maar die ten onrechte niet tijdig gesignaleerd zijn. Bijvoorbeeld de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse gegevens al wel bekend maar men heeft tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend. Dergelijke overschrijdingen worden binnen Regio Twente als **onrechtmatig** aangemerkt.
4. Kosten (overschrijdingen) inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor en tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging heeft ingediend. Deze kosten (overschrijdingen) worden binnen Regio Twente als **onrechtmatig** beschouwd.
5. Kosten (overschrijdingen) inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt. Ook dergelijke kosten (overschrijdingen) dienen als **onrechtmatig** te worden beschouwd.
6. Kosten die weliswaar binnen de begroting blijven maar waarbij minder prestaties zijn geleverd c.q. minder activiteiten zijn ontplooid dan begroot (voor zover de begrootte productie in de begroting is vastgelegd). Ook hier is sprake van **onrechtmatige** uitgaven.
7. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk pas in latere jaren via hogere afschrijvings- en financieringslasten zichtbaar worden. Dergelijke overschrijdingen worden in het jaar waarin ze zich voordoen als **onrechtmatig** aangemerkt. De hieruit voortvloeiende afschrijvingen, die daarop in de volgende jaren volgen, zijn **rechtmatig**.
8. Kostenoverschrijdingen die pas bij het opmaken van de jaarrekening bekend worden nadat verdeling van de overhead over de producten en programma's heeft plaatsgevonden. Dergelijke overschrijdingen zijn **rechtmatig**, mits voldaan wordt aan de eis dat op de kostenplaatsen geen kostenoverschrijdingen voorkomen en ze passen binnen het geformuleerde beleid.

Kosten/programmaoverschrijdingen die op grond van bovenstaande als onrechtmatig worden aangemerkt dienen door het dagelijks bestuur in de jaarrekening, te worden geanalyseerd. Het dagelijks bestuur dient te verantwoorden waaraan deze overschrijdingen te wijten zijn. De regioraad heeft de mogelijkheid om, bij een adequate analyse de jaarrekening, zonder indenniteitsprocedure goed te keuren.

4.2 Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Er bestaat geen verplichting tot het formuleren van een algemeen M&O beleidskader. Door de regioraad is in verschillende verordeningen en besluiten een M&O beleid vastgesteld. Het is vooralsnog niet nodig om naast de specifieke maatregelen ook nog eens algemene maatregelen op het gebied van M&O beleid vast te stellen.

4.3 Het voorwaardencriterium

Besteding en inning van gelden door Regio Twente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en in interne regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

- a. de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project;
- b. de heffings- en/of declaratiegrondslag;
- c. normbedragen (hoogte en duur);
- d. de bevoegdheden;
- e. het voeren van een administratie;
- f. het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
- g. aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.

De precieze invulling verschilt per wet, regeling en/of verordening. Voor alle geldstromen dient ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden er op van toepassing zijn. Hieromtrent dient de accountant in overleg te treden met de Regioraad. De regioraad is op Regio Twente niveau kadersteller en wordt geacht de norm te stellen waaraan het dagelijks bestuur moet worden getoetst. De regioraad dient dan ook op grond van een overzicht van alle voor Regio Twente geldende (interne en externe) wet- en regelgeving het voorwaardencriterium te operationaliseren. Concreet betekent dit dat door de regioraad limitatief (v.w.b. de interne regelgeving: per artikel), moet zijn bepaald aan welke in (interne en externe) wet- en regelgeving vastgelegde, voor Regio Twente relevante, voorwaarden de accountant moet toetsen.

5. Rechtmatig i.v.m. niet financiële handelingen en beslissingen

5.1 Gedraglijn Regio Twente

Hiervoor werd ingegaan op handelingen en beslissingen van financiële aard. Het kan zijn dat handelingen en beslissingen van niet financiële aard op termijn kunnen leiden tot financiële gevolgen. Van de accountant wordt niet verwacht dat hij de handelingen en beslissingen van niet financiële aard door een onderzoek in detail (per afzonderlijke handeling of beslissing) controleert. De accountant kan in dit kader volstaan met het beoordelen van de toepassing van het door ons vastgestelde "Beleidskader risicomanagement en weerstandsvermogen" dat ook in de registratie van niet-financiële risico's voorziet.

5.2 Bevestiging bij de jaarrekening

De bevestiging bij de jaarrekening vormt het sluitstuk bij de jaarrekeningcontrole door de accountant. Het gaat hier om een brief die door de accountant wordt opgesteld en die wordt ondertekend door de secretaris en de voorzitter van het dagelijks bestuur.

In de brief worden door het dagelijks bestuur uitspraken gedaan met betrekking tot:

- a. de verantwoordelijkheid voor de getrouwheid van de jaarrekening;
- b. de verantwoordelijkheid voor de naleving van de wet- en regelgeving en de implementatie en werking van daarop gerichte interne beheerssystemen en maatregelen;
- c. de verantwoordelijkheid inzake de implementatie en werking van de beheersing gericht op het voorkomen en ontdekken van fraude;

- d. door het bestuur verstrekte informatie met betrekking tot fraudes, onrechtmatigheden, claims en juridische procedures.

De concrete invulling van deze brief, die moet aansluiten op de situatie van Regio Twente, wordt overgelaten aan de accountant

Bijlage 1 Communicatie en periodiek overleg en rapportage

In de Verordening artikel 213 Gemeentewet van Regio Twente is in artikel 4 lid 3 de volgende zinsnede opgenomen: *Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek overleg plaats tussen de accountant en de bestuurlijk en ambtelijk verantwoordelijke functionarissen.* Dit overlegstructuur met de accountant wordt in onderstaand overzicht vastgelegd.

Soort overleg	Aantal keren p/j	Toelichting
Afstemmingsoverleg met een vertegenwoordiging van de regioraad.	Minimaal één keer	De regioraad is opdrachtgever van de accountant. Namens de regioraad wordt het gesprek gevoerd door de voorzitter. Het afstemmingsoverleg is het aanspreekpunt voor de accountant voor de opdrachtformulering. Met het afstemmingsoverleg zal voorafgaand aan de controle een overleg plaatsvinden om te komen tot een afstemming m.b.t. nadere invulling van de controleopdracht. Eventuele tussentijdse belangrijke bijstellingen van de controle zullen tussentijds worden teruggekoppeld naar het afstemmingsoverleg. Daarnaast zullen de bevindingen van de jaarrekeningcontrole (op basis van het concept en definitief rapport van bevindingen) worden besproken in het afstemmingsoverleg.
Periodiek overleg	Minimaal drie keer	De portefeuillehouder bedrijfsvoering, de secretaris en de directeur bedrijfsvoering voor de accountant belangrijke gesprekspartners binnen Regio Twente. Bijeenkomsten: pre-audit gesprek, de bespreking van de bevindingen van interimcontrole en de jaarrekeningcontrole (op basis van het concept rapport van bevindingen).
Domeinen	PM	Binnen de sectoren zal in het kader van accountantscontrole, nader overleg van toepassing kunnen zijn met de directeuren en verantwoordelijken voor de relevante primaire processen.
Concern Management Team	PM	Op verzoek verschijnt de accountant in de vergaderingen van het CMT
Dagelijks bestuur c.q. bestuurscommissies	PM	Op verzoek verschijnt de accountant in de vergaderingen van het dagelijks bestuur en bestuurscommissies
Regioraad.	PM	Op verzoek van de regioraad verschijnt de accountant in de vergadering van de regioraad

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Managementletter en Boardletter	Na afronding van de interim-controle	Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht (Managementletter). Bestuurlijk relevante zaken worden -op grond van de overeengekomen rapportagewensen- ook aan de regiораad gerapporteerd (boardletter). Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende processen en procedures alsmede concrete adviezen worden genoemd.	Regiораad (hoofdlijnen) Dagelijks bestuur
Verslag van bevindingen	Na afronding van de jaarrekeningcontrole	Het verslag van bevindingen wordt voor verzending aan de regiораad door de accountant voorgelegd aan het dagelijks bestuur en de bestuurscommissies met de mogelijkheid voor het dagelijks bestuur en de bestuurscommissies om op dit verslag te kunnen reageren. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en/of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.	Regiораad
Controleverklaring	Na afronding van de jaarrekeningcontrole	Het oordeel van de accountant over de mate waarin de jaarrekening een getrouw beeld geeft i.o.m. verslaggevingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Regiораad

Bijlage 2 Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole Regio Twente